

ÖSSZEZÉS
a Nagymaros Város Önkormányzata által kiírt jegyzői pályázattal kapcsolatos adatvédelmi
biztosi vizsgálatról
(ügyszám: 1328/A/2003 és 1395/H/2003)

Hivatalból, majd később állampolgári beadvány alapján indítottam vizsgálatot annak megállapítására, hogy a Nagymaros Város Önkormányzata által kiírt jegyzői pályázat megfelelt-e a személyes adatok védelmére vonatkozó törvényi előírásoknak. A vizsgálat során megkerestem a város polgármesterét, valamint azt a két gazdasági társaságot, amelyek grafológiai, illetve pszichológiai alkalmassági vizsgálat elvégzésével működtek közre a jegyző személyének kiválasztása során.

A vizsgálat a következő eredményre vezetett:

A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló módosított 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. § 1. pontja alapján személyes adat bármely meghatározott természetes személlyel kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés, tehát személyes adatnak minősül a pályázati eljárás során a pályázóval kapcsolatban kezelt valamennyi információ. Az Avtv. 3. §-a szerint személyes adat akkor kezelhető, ha az érintett ahhoz hozzájárul vagy az adatkezelést törvény elrendeli. Adatkezelés az alkalmazott eljárástól függetlenül a személyes adatokon végzett bármely művelet, például személyes adatok felvétele, rögzítése, tárolása, felhasználása (Avtv. 2. § 9. pont).

A köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) 10. § (2) bekezdése szerint a köztisztviselői állás betöltésére kiírt pályázati felhívásnak tartalmaznia kell ♦ többek között ♦ a pályázat benyújtásának feltételeit, a pályázati eljárásra vonatkozó tájékoztatást és a képesség- illetve alkalmassági vizsgálat lefolytatására vonatkozó szabályokat. A Ktv. 10. § (6) bekezdése szerint ♦képesség- illetve alkalmassági vizsgálat csak abban az esetben írható elő a pályázati eljárásban való részvétel feltételeként, ha az a közszolgálati jogviszony létesítése és a vezetői megbízás adása szempontjából lényeges tájékoztatást nyújthat, és ha ezt a pályázati felhívás tartalmazta. ♦ Ezzel összhangban a munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény is megerősíti, hogy a munkavállalóval szemben csak olyan alkalmassági vizsgálat alkalmazható, amely személyiségi jogait nem sérti, és a munkaviszony létesítése szempontjából lényeges tájékoztatást nyújthat.

Nagymaros önkormányzatánál a pályázati felhívásban nem adtak tájékoztatást arról, hogy a pályázati eljárás lefolytatása során a jelentkezők egy részétől grafológiai és alkalmassági vizsgálaton való részvételt kérnek. Az Avtv. 6. §-ában rögzíti a tájékoztatáshoz való jogot, mely szerint az érintettet egyértelműen és részletesen tájékoztatni kell az adatai kezelésével kapcsolatos minden tényről. A Ktv. 10. § (2) bekezdése a képesség- és alkalmassági vizsgálatokkal kapcsolatban előzetes tájékoztatási kötelezettséget határoz meg.

Képesség- illetve alkalmassági vizsgálat ♦ törvényi felhatalmazás hiányában ♦ csak a pályázó hozzájárulása alapján végezhető. A hozzájárulással szembeni követelmény, hogy az önkéntes, határozott legyen és megfelelő tájékoztatáson alapuljon [Avtv. 2. § (6)]. A pályázó a megfelelő tájékoztatás alapján szabadon mérlegelheti és eldöntheti, hogy az adatkezelő által kért vizsgálatokon és ezáltal a pályázati eljárásban részt vesz-e. A tájékoztatás során meg kell jelölni az adatkezelés célját, az adatkezelésre és adatfeldolgozásra jogosultat, és közölni kell, hogy kik ismerhetik meg az adatokat [Avtv. 6. § (2)], tehát az érintettnek pontosan tudnia kell, hogy mi az adatainak a sorsa. Az Alkotmánybíróság már korábban megállapította, hogy az Alkotmány 59. §-ában biztosított személyes adatok védelméhez való jognak az a tartalma, hogy mindenki maga rendelkezik személyes adatainak felhasználásával és felhasználásáról. Személyes adatot felvenni és felhasználni általában csakis az érintett beleegyezésével szabad; mindenki számára követhetővé és ellenőrizhetővé kell tenni az adatfeldolgozás egész útját, vagyis mindenkinek joga van tudni, ki, hol, mikor, milyen célra használja fel az ő személyes adatát. A tájékozott hozzájáruláshoz az szükséges, hogy a pályázó tudja, hogy hozzájárulását mely adatai vonatkozásában, milyen adatkezelési művelet végzéséhez kéri, mi történik az adataival.

Mindezek alapján a pályázónak el kell döntenie, hogy megadja-e hozzájárulását a vizsgálatok elvégzéséhez, vagyis rendelkezésre bocsátja-e adatait a vizsgálatot végző szervnek.

A vizsgálat eredményeképpen azonban új adatok, információk, következtetések keletkeznek, ezért ezek ismeretében az érintettnek arról is kell döntenie, hogy a megbízó, a pályázatot kiíró szerv tudomására akarja-e hozni ezeket, vagyis ismét hozzájárulása szükséges az újabb adatkezeléshez, az adatok harmadik félnek való továbbításához. A különféle alkalmassági vizsgálatok elvégzése esetében az érintett hozzájárulhat ahhoz, hogy a vizsgálatot végző szerv a szakvélemény teljes terjedelmét közölje a harmadik féllel, vagy ahhoz, hogy csak a vizsgálat fő megállapításáról tájékoztassa a megbízóját, vagyis arról, hogy a pályázó alkalmas-e az állás betöltésére vagy sem. Tehát a megbízó tájékoztatása a szakvéleményről csak akkor jogszerű, ha a vizsgálat alanya a rá vonatkozó vizsgálati elemzés ismeretében ehhez kifejezetten, határozottan, előzetesen hozzájárul. Ha a munkáltatói adatkezelés jogalapjául szolgáló hozzájárulás nem felel meg a fenti követelményeknek, akkor az adatkezelés jogellenesnek minősül.

Ugyanezen szabályok vonatkoznak a grafológusi szakvélemény készítésére is, vagyis a pályázatot lebonyolító szerv csak a pályázó hozzájárulásával továbbíthatja annak írását, önéletrajzát grafológusnak, és a pályázó kifejezett, erre vonatkozó hozzájárulása alapján ismerheti meg a vizsgálat eredményén túl a teljes szakvéleményt. A grafológusi szakvéleménnyel szembeni további követelmény, hogy az érintett ennek elkészítéséhez írásban járuljon hozzá, ugyanis az írásminta grafológiai elemzése tartalmazhat különleges adatokat is (pl. egészségi állapotra, kóros szenvedélyre, szexuális életre vonatkozó megállapításokat). A különleges személyes adatok kezeléséhez az Avtv. 3. § (2) bekezdése szerint az érintett írásbeli hozzájárulására van szükség.

A grafológiai vizsgálatot végző gazdasági társaság tevékenysége esetében a jegyzői pályázatban részt vevő személyek ahhoz járultak hozzá, hogy őket megvizsgálják, és ennek alapján szakvéleményt készítsenek. Nem beszélhetünk az érintett tájékozott hozzájárulásáról, amikor az adatalany csak arról nyilatkozik, hogy kézírását megvizsgálják és annak alapján véleményt készítsenek, a szakvélemény tartalmát azonban már nem ismerheti meg. Az érintett nem rendelkezhet olyan személyes adatáról, amelyet nem ismer.

Megállapítottam, hogy jogellenes a vizsgált gazdasági társaság azon gyakorlata, mely szerint nem biztosítja az érintetteknek azt a lehetőséget, hogy a megbízónak történő átadás előtt megismerhessék a róluk készült véleményt.

Fel kell hívni a figyelmet arra, hogy az Avtv. 5. §-ában foglalt célhoz kötöttség követelménye alapján ♦ melyre lentebb, más összefüggésben még ki fogok térni ♦ a megbízó (pályázatot kiíró szerv) csak olyan személyes adatokat ismerhet meg, csak olyan adatoknak juthat birtokába, amelyek a végzendő munka szempontjából jelentőséggel bírnak, amelyek a leendő munkáltató racionális döntésének meghozatalához szükségesek. A célhoz kötöttség elve az adatkezelés olyan korlátját jelenti, amely kizárja annak lehetőségét, hogy a megbízó a pályázó személyről teljes személyiségképet kapjon, hiszen az túlmutatna azon a célon, amelynek megvalósítása érdekében a pályázatot kiírták.

A Ktv. 10. § (9) bekezdése alapján az eredménytelenül pályázóknak a teljes pályázati anyagukat vissza kell küldeni. Amennyiben a pályázó nem járult hozzá a szakvélemény munkáltató általi megismeréséhez, akkor az nem is lehet annak a birtokában, nem része a pályázati anyagnak. Ha a szakvélemény nem az adatvédelmi követelményeknek megfelelő hozzájárulás alapján van a pályázató szerv kezelésében, akkor ez jogellenes adatkezelés, melyet meg kell szüntetni. Ha a munkáltató megfelelő jogalap - tájékozott hozzájárulás - alapján végzi a szakvéleménnyel kapcsolatos adatkezelést, ez akkor is csak egy bizonyos időtartamig, a pályázati eljárás befejezéséig tarthat, ez után nem tarthatja nyilván, nem kezelheti az eredménytelenül pályázóra vonatkozó szakvéleményeket, függetlenül attól, hogy a jogszabály szövegének értelmezése során a pályázati anyagba beletartozónak tekintjük vagy sem. A célhoz kötöttség elve szerint: ♦ Személyes adatot kezelni csak meghatározott célból, jog gyakorlása és kötelezettség teljesítése érdekében lehet. Csak olyan személyes adat kezelhető, amely az adatkezelés céljának megvalósulásához elengedhetetlen, a cél elérésére alkalmas, csak a cél megvalósulásához szükséges mértékben és ideig. ♦ (Avtv. 5. §) Ennek értelmében tehát az eredménytelenül pályázók személyes adatai (mind a pályázó által rendelkezésre bocsátott pályázati anyagban, mind a szakvéleményekben szereplő adatok) csak a pályázati eljárás végéig, a jegyző kiválasztásáig kezelhetők.

Felmerül a kérdés, hogy a pályázati eljárás befejeztével a különféle ♦ alkalmassági, grafológiai ♦ vizsgálatok anyagai megsemmisítendőek vagy a pályázó rendelkezésére bocsátandóak, illetve bocsáthatóak-e. Az álláspályázatot lebonyolító szerv természetesen megteheti, hogy az iratok megsemmisítése helyett visszaküldi az adott pályázó részére az eljárás során keletkezett valamennyi iratot, így a különféle szakvéleményeket is, hiszen ezekben a pályázó saját adatai szerepelnek. Annak eldöntésében, hogy ezen szakvéleményeket meg kell-e küldeni a pályázóknak, az Avtv. 11-13. §-ai adnak eligazítást az alábbiak szerint:

♦Az érintett tájékoztatást kérhet személyes adatai kezeléséről, valamint kérheti személyes adatainak helyesbítését illetve ♦ a jogszabályban elrendelt adatkezelések kivételével ♦ törlését. ♦ [Avtv. 11. § (1)]

Az érintett kérelmére az adatkezelő tájékoztatást ad ♦ többek között ♦ az általa kezelt, illetőleg az általa megbízott feldolgozó által feldolgozott adatairól [Avtv. 12. § (1)].

♦Az adatkezelő köteles a kérelem benyújtásától számított legrövidebb idő alatt, legfeljebb azonban 30 napon belül írásban, közérthető formában megadni a tájékoztatást ♦ [Avtv. 12. § (2)]. ♦A (2) bekezdésben foglalt tájékoztatás ingyenes, ha a tájékoztatást kérő a folyó évben azonos területre vonatkozó tájékoztatási kérelmet az adatkezelőhöz még nem nyújtott be, egyéb esetekben költségtérítés állapítható meg. A már megfizetett költségtérítést vissza kell téríteni, ha az adatokat jogellenesen kezelték vagy a tájékoztatás kérése helyesbítéshez vezetett ♦ [Avtv. 12. § (3)].

Az érintett tájékoztatását az adatkezelő csak akkor tagadhatja meg, ha azt az Avtv. 16. §-a lehetővé teszi. Az adatkezelő köteles az érintettel a felvilágosítás megtagadásának indokát közölni és az elutasított kérelmekről az adatvédelmi biztost értesíteni. [Avtv. 13. §]

A tájékoztatás természetesen a betekintés engedésével is történhet, az érintett kifejezett kérésére azonban nem maradhat el az írásbeliség, vagyis az érintettet, ha kéri, olyan helyzetbe kell hozni, hogy írásos dokumentum álljon rendelkezésre személyes adatairól. Az adatvédelmi törvény rendelkezései szerint tehát a pályázó kérheti a pályázatot lebonyolító és a vizsgálatot végző szervtől is, hogy írásban és ingyenesen adjon tájékoztatást a szakvéleményről, az abban lévő valamennyi információról.

A sikeres pályázó, a kinevezendő jegyző esetében a Ktv. 61. § (1) bekezdése pontosan meghatározza, hogy a közigazgatási szerv a köztisztviselőkről milyen személyes adatokat tarthat nyilván.

A hatáskörömbbe nem tartozó kérdések megvizsgálása érdekében az ügy iratait megküldtem a Pest Megyei Közigazgatási Hivatal vezetőjének, a fent leírt jogellenes adatkezelési gyakorlatot kialakított gazdasági társaságot pedig felszólítottam a szükséges intézkedések megtételére.

Osztom azt a véleményt, mely szerint a közösség alapvető érdeke, hogy az általa megbízott köztisztviselők feladataik ellátására alkalmasak legyenek, és hasznos lehet, ha a munkáltató szakértőket vesz igénybe a döntés meghozatala során. Ugyanakkor a mostani vizsgálat is rámutatott olyan visszasságokra, amelyek indokolják, hogy az adatvédelmi biztos időről időre visszatérően akár hivatalból, akár állampolgári panaszok alapján vizsgálja ezt a személyes adatok védelme szempontjából érzékeny területet.

Budapest, 2004. március 17.